

פרק א.	שלום
פרק ב.	יחסי חוץ
פרק ג.	במחון
פרק ד.	העם היהודי, עלייה וקליטה
פרק ה.	ישוב הארץ
פרק ו.	ירושלים
פרק ז.	משק וכלכלה
פרק ח.	חברה ורווחה
פרק ט.	חינוך, תרבות וספורט
פרק י.	מדע, השכלה גבוהה ומכנולוגיה
פרק י"א.	מעמד האשה
פרק י"ב.	משטר, משפט ומינהל
פרק י"ג.	איכות הסביבה

פרק א. שלום

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך להעמיד את השאיפה לשלום בראש דאגותיה ולא תחסוך במאמצים כדי לקדם אותו. מדיניות הממשלות שבראשות הליכוד הביאה את מדינות ערב לשולחן המשא ומתן הישיר עם ישראל: אתמול את מצרים, היום את ירדן, סוריה ולבנון.

1. ירדן וערביי יהודה, שומרון וחבל עזה

ישראל תפעל כדי לחתום על חוזה שלום עם ירדן. במשך כחונתה של הכנסת ה-13, הממשלה בראשות הליכוד תישא ותיתן עם ירדן כדי להגשים מטרה זאת. רוב האוכלוסייה הירדנית מוצאה מערבה לירדן וערביי יהודה ושומרון הם אזרחים ירדניים.

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך לנהל שיחות עם נציגי התושבים הערביים של יהודה ושומרון וחבל עזה, כדי להגיע איתם להסדר ביניים על-פי הסכמי קמפ-דייוויד. הסכמים אלה הם הערובה לכך שבארץ ישראל המערבית לא תהיה עוד כל חלוקה טריטוריאלית ושלא תקום בה, בשום תנאי, מדינה פלסטינית.

לעם הערבי הוענקה הגדרה עצמית למכביר על-קיומן של 21 מדינות ערביות עצמאיות.

למדינת ישראל יש זכות ותביעה לריבונות על יהודה, שומרון וחבל עזה. ישראל תעלה תביעה זאת עם תום הסדר הביניים ותפעל למימוש זכותה כאן.

2. סוריה

ישראל תשאף לחתום על חוזה שלום עם סוריה ולכוון עימה יחסי שלום מלאים ותקינים.

הכנסת העשירית קיבלה, על-פי הצעת הממשלה בראשות הליכוד, את החוק להחלת המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה על רמת הגולן. בכך נקבעה ריבונות ישראל על חבל ארץ זה.

3. לבנון

לישראל אין תביעות טריטוריאליות כלפי לבנון. ניתן לחתום, בכל עת, על חוזה שלום בין ישראל ללבנון. לבנון תהיה חייבת לערוב לכך ששטחה הריבוני לא ישמש בסיס לפעילות עוינת נגד ישראל, ולהיות מסוגלת לקיים זאת.

הממשלה בראשות הליכוד, שהביאה שקט לגבולנו הצפוני והחזירה את החיים בגליל למסלול תקין, תוסיף ותעמוד על משמר הבטחון בגליל.

4. ארצות ערביות אחרות

הממשלה בראשות הליכוד תעשה מאמץ לכוון יחסים גלויים ותקינים עם כל מדינה ערבית נוספת שתראה בכך, ולקדם פרויקטים משותפים בתחומי פיתוח וכלכלה לתועלת כל הצדדים.

יצויין שחברות הליגה הערבית כערב הסעודית, כווית, מרוקו וטוניסיה ישבו מסביב לשולחן אחד עם ישראל בוועדות שונות, במסגרת שיחות השלום הרבי-צדדיות ועובדה זאת ממחישה אחת ההצלחות החשובות של מדיניות החוץ של ממשלת ישראל, בראשות הליכוד.

פרק ב. יחסי חוץ

מעמדה של ישראל בעולם התעצם ללא תקדים במשך השנתיים האחרונות בשל מדיניות הליכוד. חודשו יחסים שנותקו לפני 25 ו-20 שנים. כווננו יחסים עם מדינות איתן מעולם לא היו לנו יחסים. בוטלה החלטת האו"ם שהשוותה ציונות לגזענות.

מדינות החוץ של ישראל, מלבד היותה מושתתת על השאיפה להגיע לשלום עם העולם הערבי, תהייה קשורה קשר בל יינתק במדיניות הבטחון ובצורך לכוון ולהמשיך את יחסינו הכלכליים עם מדינות תבל.

1. ישראל - ארצות הברית

היחסים בין ישראל לארצות הברית ימשיכו להיות מושתתים על האמונה בערכים המשותפים לשתי האומות של חירות, צדק ודמוקרטיה, ועל שותפות האינטרסים בין שתי המדינות.

ישראל נורסת כי יש לארה"ב אינטרס לאומי בקיומה של ישראל חזקה. גם כאשר יש חילוקי דעות בין שתי המדינות, מחייב האינטרס הבסיסי של שתיהן שיתוף פעולה הדוק. היציבות במזרח התיכון תלויה, במידה רבה, בחוסנה של ישראל.

בין שני העמים מתקיימים יחסי קירבה והבנה מיוחדים על אף חילוקי דעות מעת לעת. מדיניות הממשלה תהייה בנייה על הרצון לשמור על יחסי הידידות ועל השאיפה להגיע להבנה מירבית עם הגדולה שבכידודותינו.

2. ישראל – אירופה

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך במדיניות שילובה של ישראל במרחב הכלכלי האירופי. ישראל תשאף להעמקת ההבנה המדינית עם הקהילייה. ההסכמים עליהם חתמו ממשלות בראשות הליכוד עם השוק המשותף, מדינות אפ"א, וארצות במזרח היבשת, ישמשו בסיס נאות להרחבתם הנוספת.

אחת ההצלחות החשובות של מדיניות החוץ של הממשלה בראשות הליכוד היא חידוש היחסים דיפלומטיים וכינונם עם מדינות מזרח אירופה. בפעם הראשונה מאז קמה מדינת ישראל, מתקיימים היום יחסים דיפלומטיים עם כל מדינות אירופה ללא יוצאת מן הכלל, ואף נחתמו עימן הסכמי סחר טובים.

3. ישראל – רוסיה וחבר המדינות

הממשלה בראשות הליכוד תשאף להדק את יחסיה עם רוסיה גם מתוך הכרה במקומה המיוחד בזירה העולמית. כן תשאף הממשלה בראשות הליכוד להדק את הקשר עם החברות האחרות בחבר המדינות. הממשלה תראה ביושרותיהן של ברית המועצות כר נרחב וחשוב לשיתוף פעולה מדיני וכלכלי. לזכותן יירשם כי שיחררו את אסירי ציון וכי פתחו את שעריהן לעליית יהודים ארצה.

ישראל תקיים יחסים דיפלומטיים עם כל 15 הרפובליקות שהרכיבו בעבר את ברית המועצות.

4. ישראל – מצרים

יחסי ישראל – מצרים יהיו משותפים על חוזה השלום שנחתם בין שתי המדינות ע"י הממשלה בראשות הליכוד, כרוחו וכלשונו. ישראל תוסיף להתאמץ כדי לצקת תוכן לחלק הכלכלי והתרבותי של חוזה השלום על מנת לתת ביטוי מוחשי יותר לנורמליזציה בין שתי המדינות.

5. ישראל – סין

הממשלה בראשות הליכוד תהדק את היחסים עם סין העממית. הקשר האמץ שהיה קיים עם סין העממית מאז הגיע הליכוד לשלטון קיבל את ביטויו בכינון יחסים דיפלומטיים. אין גבול לאפשרויות הפיתוח של יחסי מסחר, כלכלה ותרבות בין שתי המדינות ועל כך תשקוד הממשלה.

6. ישראל – הודו

הממשלה בראשות הליכוד הצליחה לכוון יחסים דיפלומטיים עם הודו, לאחר שבמשך כל שנות קיומה של המדינה לא השיגה זאת אף לא ממשלה אחת.

ייעשה מאמץ מיוחד לפתח את היחסים הכלכליים בין שתי המדינות.

7. ישראל – יפן

ישראל תמשיך להתייחס אל יפן כאל מדינה העומדת בשורה הראשונה של המעצמות ותשקוד על פיתוח היחסים הכלכליים עימה. בין שני העמים עתיקי היומין יש יותר מאינטרסים כלכליים בלבד. הממשלה בראשות הליכוד הצליחה לשים קץ למדיניות החרם שהייתה קיימת, עד כה, ביפן כלפי ישראל ותשתדל לפתח עוד יותר את יחסי הכלכלה בין שתי המדינות.

8. יחסי חוץ כלכליים

הממשלה תראה בביצור כלכלתה של ישראל ובקידום הייצוא שלה יעד של מדיניות החוץ שלה. הדדיות ביחסים עם מדינות ארות תושבת בין היתר גם על הידוק קשרי הכלכלה והסחר, כמו עם הקהילייה האירופית, יפן, סין והודו. ישראל תגביר את המערכה נגד התופעות הנותרות של חרם ערבי עליה, שעבר זמנו.

9. מלחמה בחרם הערבי

ישראל תמשיך את המערכה נגד החרם הערבי עליה.

10. יחסים דיפלומטיים

כשם שממשלה בראשות הליכוד הצליחה לכוון יחסים דיפלומטיים עם ארצות שונות לרבות הודו ומונגוליה החיצונה, ולחדש יחסים עם ארצות אחרות כניגריה, תהיה הממשלה מוכנה לכוון יחסים ולחדשם עם כל מדינה שאיתה עדיין לא נעשה הדבר עד היום, לרבות עם מדינות מוסלמיות וחברות בליגה הערבית.

ישראל תהיה מוכנה להמשיך ולהושיט סיוע לארצות המתפתחות, ככל שיעלה לאל ידיה.

פרק ג. מדיניות בטחון

ישראל תמשיך לקיים מדיניות בטחון הגנתית ביסודה. מדיניות זאת תהיה מכוונת להרתעת האויב מלתקוף את ישראל ולקיום כושר הכרעה במלחמה, אם חלילה תיכפה עלינו. ההכרעה תעשה במהירות ובמחיר נמוך.

ישראל איננה יכולה להתעלם מן האיומים לבטחונה שנובעים ממאמצי ההצטיידות של איראן ושל מדינות אחרות באזור והתמדתה של סוריה למוכנות למלחמה נגד ישראל.

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך להעניק צה"ל את האמצעים כפי שהוחלט עליהם, על בסיס התוכנית הרב-שנתית של צה"ל. הממשלה תגייס כל פוטנציאל מדעי וטכנולוגי ישראלי אפשרי, בכדי לפתח בארץ ולייצר בה מערכות נשק ייחודיות, במטרה לשמור על העליונות האיכותית שלנו ולצמצם את השענותנו על רכש בחוץ לארץ.

ועדת שרים לענייני בטחון לאומי וצוות שיוקם ע"י ראש הממשלה ויופעל על ידי ייכנו, כאמור בחוק יסוד: הממשלה.

כוחות הביטחון יוסיפו לפעול בכדי להשליט חוק, סדר ושקט ברחבי יהודה, שומרון וחבל עזה ובכל שטחי ארץ-ישראל. תמשכנה הפעולות הבטחוניות שננקטו עד עכשיו בהצלחה. צה"ל ומערכת הבטחון לא יתירו השתוללות האלימות.

פרק ד. העם היהודי, עלייה וקליטה

1. הממשלה בראשות הליכוד תפעל בדבקות ובנאמנות למימושן המלא של מטרות הצינון, מבלי לסטות מהן ומבלי להיכנע ללחצים. המטרה הראשית: ריכוז רובו של העם היהודי בארץ ישראל. עידוד העלייה ומניעת ירידה הם סם החיים של מדינת ישראל.

2. הממשלה תעשה כל מאמץ על מנת שיתחדש גל העלייה מחבר המדינות. היא תוסיף לפעול בחיפז ובמהירות ליצירת מקורות תעסוקה חדשים (ראה פרק ז: משק וכלכלה) כמו פתורות דוור סבירים ל-400,000 העולים שהגיעו ארצה ב-3 השנים האחרונות, ולמאות האלפים שיצטרפו אליהם בשנים הקרובות.

הליכוד מודע למצב המהפכני שנוצר עם קריסתה של הקיסרות הסובייטית והאפשרות ההיסטורית שנוצרה להביא לשיבת ציון הטונית, והוא יעשה הכל לממש חזון זה, בין השאר על-ידי מתן חופש אישי וכלכלי לאזרח, והענקת שיוויון הזדמנויות לכל.

3. הממשלה בראשות הליכוד תוסיף ותגביר את האיקה בין מדינת ישראל לקהילות היהודיות בגולה, תוך הדגשת מרכזיותה של ארץ ישראל.

4. תימשך המערכה למען הענקת חופש יציאה מלא לשרידי הקהילה היהודית בסוריה ובארצות מצוקה אחרות.

פרק ה. יישוב הארץ

ב-15 השנים שבין 1977 ו-1992 הוקמו ברחבי ארץ-ישראל המערבית 278 יישובים. ביהודה ובשומרון הוקמו 106, בבקעת הירדן 18, בגליל 68, ברמת הגולן 14, בחבל עזה 14, בנגב ובערבה 44, בצפון הארץ ובמרכזה הוקמו 14 נקודות.

מעולם לא נעשה מאמץ ההתיישבות ביהודה, שומרון וחבל עזה על חשבון ההתיישבות בחבלי ארץ אחרים. הנסיון מוכיח שמי שאינו מיישב ביהודה ושומרון גם אינו מיישב בגליל ובערבה. מדיניות ההתיישבות ופריסת האוכלוסיה של הליכוד הביאה ליישוב הגליל והנגב בשיעורים שלא היו מעולם.

ההתיישבות בכל רחבי ארץ-ישראל המערבית נעשית בזכות ומתוך ראייה כי היא נדבך מרכזי בביטחון האומה. הממשלות בראשות הליכוד הקפידו לקיים את הכלל כי ההתיישבות היהודית לא תביא לנישולו של איש מאדמתו, מכפרו או מעירו. כך נסיף לעשות.

פרק ו. ירושלים

הממשלה תמשיך לקיים את חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל, על כל סעיפיו.

בשנת 1977, עם הגיע הליכוד לשלטון התגוררו בירושלים 270,000 יהודים בלבד. ב-1992 מתגוררים בה יותר מ-400,000 יהודים. נידול של 50% בקירוב. מפעל ההתיישבות היהודית בירושלים לא ייפסק.

הממשלה תמשיך לשקוד על פיתוחה של העיר והפיכתה לעיר עסקים משגשגת.

ירושלים, בירת ישראל הנצחית, היא עיר שאיננה ניתנת לשום חלוקה.

גישה חופשית אל המקומות המקודשים הובטחה ותוקבחו לבני כל הדתות.

פרק ז. משק וכלכלה

1. כללי

א. קריסת הכלכלה הריכוזית-ציבורית-סוציאליסטית בישראל ובעולם וכשלונה החרוץ הוכיחו, כי משק הנשלט על-ידי המערכת הפוליטית-הסתדרותית, מביא לפשיטת רגל חברתית, מוסרית וכלכלית. לעומת זאת כלכלה המתבססת על חופש ויזמות מאפשרת צמיחה למשק ורווחה לפרט.

ב. מדינת ישראל הניצבת בפני אתגרים עצומים זקוקה לכלכלה חזקה. ללא בסיס כלכלי איתן, אין עצמאות מדינית מלאה, אין חוסן בטחוני, אין אפשרות לקלוט עליה ולמנוע ירידה ואין סיכוי לקיים רמת חיים ההולמת עם מיומן ומוכשר כשלנו.

ג. הליכוד דגל תמיד בכלכלה חופשית ופעל להגשמתה ההדרגתית. כמו בארצות אחרות המנסות להשתחרר מן המורשת הסוציאליסטית, היה הליכוד חסר ניסיון כשניסה להתגבר על כוחות אינטרסנטיים ופוליטיים, שפעלו להאט ואף למנוע רפורמות חשובות. הליכוד טאמין, כי הגיע רגע האמת למשק הישראלי. הצורך לקלוט המוני עולים, האתגר של מדינת קיצוניות השואפות להתחמש במשק לא קונבנציונאלי, הצורך לבצר את מעמדנו בארץ-ישראל לנוכח לחצים חיצוניים, מחייבים אותנו להפנות את מירב הכוח לביצוע רפורמות מבניות מקיפות, כדי להתגבר על הנופים האינטרסנטיים והפרוטקציונרים, שטופחו במשק קרוב ליוכל שנים על-ידי שילטון מפא"י - המערך הסוציאליסטי ולבצע מהלך אמיץ לשחרור המשק משארית כבלי החנק של העבר.

ד. הליכוד יבצע את התכנית בתוך השנה הראשונה, לאחר שיקבל את אמון הציבור וירכיב ממשלה. התכנית תתבסס על העקרונות הבאים:

- (1) צמיחה מהירה של המשק.
- (2) הרחבה מסיבית של התעסוקה.
- (3) קליטת העליה תוך כדי הבטחת דיור, אמצעי מחיה ושירותים חברתיים הכרחיים.
- (4) רפורמה מקפת ביחסי האזרח והשלטון.
- (5) שיפור, הרחבה והקטנה של תשתיות מודרניות.
- (6) רפורמות מקיפות במערכות הבריאות, החינוך, הרווחה, החקלאות והאנרגיה.

ה. עקרונות אלה ימומשו על-ידי מתן חופש פעולה למטרים השונים בתנאים של תחרות ובדרך של הפחתת מיסים וביטול חוקים וזנקות, שבלמו את פיתוחו של המשק.

אינטגרציה של המשק הישראלי עם המשקים המפותחים בעולם (אמריקה, אירופה ומזרח אסיה) תושג ע"י צמצום הפיקוח על מטבע זר, צמצום מעורבותה של הממשלה בשוק ההון, ביטול תקנות מפלות הפוגעות בציבור העצמאים. רפורמה והפחתה של שיעורי מס-הכנסה תוך כדי פישוט תהליכי החקיקה וגביית המס. עידוד יחס חיובי של מנגנון הנבייה לאזרח והקלה בעול האדמיניסטרטיבי המוטל על יזמים. הגמשת שוק העבודה וביטול נוקשיות, הפוגעות בתעסוקה. שחרור מסיבי של קרקעות לבניה. פישוט הליכים לאישור בניה וצמצום המונופולים והקרטלים למיניהם. הפרטת הברות הממשלתיות בקצב מואץ וכן הפרטת אספקת שירותים ממשלתיים ומוניציפאליים ככל האפשר, גם בשטח הבריאות והרווחה. מתן זכות בחירה להורים בחינוך לשם גיוון החינוך והעלאת רמתו.

ו. ניתוק הקשר בין האיגודים המקצועיים, קופת חולים, קופת הפנסיה והחברות העסקיות של ההסתדרות.

2. תפקידי הממשלה

א. ממשלת הליכוד תקיים משק חופשי והאזרחים יהיו בני חורין בתחום הכלכלי. היא תצמצם את מעורבותה במשק ותסתפק בקביעת מדיניות כלכלית, מוניטרית ופיסקלית על-מנת להבטיח שגשוג, צמיחה, קליטת עליה, יציבות מחירים והעלאת הפריון והיצור.

ב. הממשלה תדאג לכל אזרח בהשגת מזון, מלבוש, מעון, מרפא, השכלה ותעסוקה.

ג. מדיניותה הכלכלית של הממשלה תיקבע מתוך ראיית הצורך לפיתוחו הרצוי של המשק ושל השירותים החברתיים שלו. לשם כך:

- (1) יוקצו משאבים ניכרים לצורך קליטת העליה.
- (2) יוגדלו ההשקעות בתשתית. הממשלה תסייע לאזורי פיתוח, שיש בקיומם חשיבות לאומית.
- (3) במגמה להכין את המשק לקראת המשך תהליך הצמיחה המואץ והאפשרות לשילובה של ישראל במרחב האירופי, יקוימו מעקב ומחקר ממלכתיים על ההתפתחויות הכלכליות והטכנולוגיות בארץ ובעולם.
- (4) יוקצו משאבים ניכרים מן התוצר הלאומי הגולמי לנושאי מחקר ופיתוח אזרחיים וצבאיים.

3. צימצום מעורבות הממשלה במשק

- א. הנופים והחברות שבבעלות הממשלה ימכרו לציבור, ליזמים וגורמים פרטיים ולעובדי המפעלים.
- ב. הממשלה תורשה להקים מפעלים ומוסדות ולנהלם אך ורק בתחומים החיוניים למדינה ושאינם ניתנים לביצוע על-ידי יזמים פרטיים.
- ג. לאחר פדיון המניות הבנקאיות, הממשלה תפעל לאירוז הליכי מכירת הבנקים.
- ד. בעתיד, השקעות הממשלה במפעלים יומרו בהשקעות של הציבור תוך שימוש בהליכי גיוס-הון בבורסה.
- ה. הממשלה תפעל ליעול וצימצום השירות הציבוריים כדלהלן:
 - (1) יחוסלו בירוקרטיות קיימות ותימנע צמיחתם של מנגנונים מסורבלים ומיותרים.
 - (2) יבוטלו מנגנוני רישוי ותיווך מיותרים.
 - (3) יבוטלו מנגנוני מיסוי מנופחים הנורמים להטרדה מיותרת של האזרח.
 - (4) תיערך בדיקה מחודשת של תפקוד משרדי הממשלה ונחיצותם.
 - (5) יבוטלו כפילויות שאינן חיוניות, או שאינן תורמות לקידום המשק והחברה.

4. מדיניות פיסקלית - מיסוי ושכר

- א. אדם העובד ויוצר זכאי לשמור בידי את רוב פרי עמלו.
- ב. הפחתה של שיעורי מס הכנסה תוך צמצום מספר מדרגות המס ופישוט גבייתו.
- ג. עידוד יחס חיובי של מנגנון המס.
- ד. פישוט פקודת מס הכנסה.
- ה. יבוטלו המסים הבאים:
 - (1) מס מעסיקים
 - (2) מס בולים
 - (3) היטל יבוא
 - (4) 10% על רווחים אינפלציוניים
 - (5) מס נסיעות

ו. מס קניה

- (1) האחדות שיעורים וכן הפחתת מס קניה על מוצרים, שנחשבו בעבר למוצרי מותרות.
- (2) ביטול מס קניה על מחשבים, תשומות, מוצרי ביניים וחלפים בטיחותיים לרכב.

ז. חשיפה וליברליזציה

פתיחה מבוקרת של המשק לתחרות, באמצעות צמצום תקינה והגבלות אדמיניסטרטיביות בתחומים שונים.

ח. מערכת הצמדות

ירידה הדרגתית ממערכת ההצמדות במשק (הצמדות, שהן בשליטת הממשלה ולא בחוזים אישיים).

ט. סובסידיות

שינוי במדיניות הסובסידיות והעברתן בהדרגה מן המצרך אל הצורך. היינו - בעלי הכנסות גבוהות ייהנו פחות מן הסובסידיות הציבוריות בעוד בעלי הכנסות נמוכות ייהנו מהן במלואן.

5. מדיניות מוניטרית - שוק ההון-חסכון

א. הממשלה תעודד את החיסכון הפרטי ותדאג ליציבותו של שוק ההון.

- (1) תימשך ההגנה על חסכוניות הפרט.
- (2) הממשלה תפעל לעידוד החסכון ותמשיך את הרפורמה בשוק ההון.
- (3) הממשלה תצמצם את מעורבותה בשוק ההון.

- (4) מימון ההשקעות הענפי (תעשייה, תיירות, חקלאות, חשמל, מים ורשויות מקומיות) יועבר, בהדרגה, מתקציב המדינה למוסדות המימון הענפיים, שיגייסו את ההון הדרוש מן הציבור. מעורבות המדינה תצטמצם למתן ערבויות והקלות במיסים.
- (5) יתכן חופש פעולה גדול יותר לקרנות הפנסיה וקופות הגמל בשוק ההון. תוך כדי זהירות מירבית, יוכלו המוסדות הללו להשקיע את משאביהם על סמך שיקולים כלכליים.
- (6) לא יוטל מיסוי על עיסקאות במניות הנסחרות בבורסה.

ב. ריבית

- (1) תוקטן הריבית הנומינלית וזאת במגמה להקטין את עלויות המימון במשק.
- (2) במסגרת הרפורמה במטבע חוץ, יותאמו שערי הריבית לשערי הריבית בעולם המערבי.
- (3) יוקטן הפער בין הריבית הדביטורית לריבית הקרדיטורית, כדי להתאימו למקובל בעולם המערבי.

ג. רפורמה במטבע חוץ

הממשלה תפעל לביטול הפיקוח על מטבע חוץ.

- (1) יבוטלו המגבלות המנהליות שעדיין נותרו על פעילות המגזר העסקי במט"ח.
- (2) יבוטלו ההגבלות על פעילות משקי בית במטבע חוץ.
- (3) יסתיים התהליך ההדרגתי של פתיחת המשק לתנועות הון אל חו"ל ומחורל.
- (4) תינתן האפשרות לתושבי חוץ להשקיע במניות, באגרות חוב ממשלתיות ובקרנות נאמנות בבורסה בתל-אביב, תוך שמירת הזכות להמרה חוזרת למט"ח של השקעתם.

6. פיתוח והרחבה של תשתיות

בשנה הקרובה תפעל הממשלה להרחבה מסיבית של ההשקעות בענפי התשתית. עיקר ההשקעות ייעשו בענפים הבאים:

א. תשתית כבישים

- (1) כבישים עירוניים.
- (2) פיתוח ואחזקה של כבישים בינעירוניים.

ב. פיתוח מסועף של רשת רכבות בין איזורים מרוחקים ורכבת פרברים מהירה בריכוזי אוכלוסיה

ג. מים וביוב

ד. פיתוח איזורי תעשייה חדשים

ה. פיתוח תשתית תיירותית

ו. הקמת תשתית תקשורתית מודרנית

7. הורדת שיעור האינפלציה

השגת היעדים והמטרות שהוצבו ע"י ממשלת הליכוד ימומשו, אם הממשלה תנקוט במדיניות פיסקאלית ומוניטארית משולבת, שתגרום לירידת שערי האינפלציה (חד־ספרתית) תוך פרק זמן קצר ביותר, ותגיע לרמה המקובלת במדינות המערב.

8. צמיחה ויצוא

עצמאות כלכלית אינה אפשרית ללא גידול זרסטי ביצוא.

ענפי התעשייה, התיירות והחקלאות הם המנוף לעצמאות כלכלית ולשינוי מבנה המשק והפיכתו למשק יצרני ומודרני כדלהלן:

א. תעשייה

- (1) צמיחת המשק ותבסס בעיקרה על המשך פיתוח התעשייה.
- (2) בתקופה של אבטלה גבוהה יחסית, ינתן עידוד ליצוא בכפוף להסכמים הבינלאומיים, ורווחיות היצוא תישמר תוך שימוש באמצעים מקרו ומיקרו-כלכליים. תלקח בחשבון חובת התייעלות של התעשייה.

(3) בתוך שנה תבחן ותיישם מדיניות לעידוד השקעות בתעשייה שתתבסס על מהלכים חדשניים.

(א) תבחן האפשרות לביטול הצורך בקבלת אישורים להשקעות.

(ב) במסגרת מדיניות פיזור האוכלוסין יישמרו היתרונות הניתנים להקמת מפעלים באזורי פיתוח.

(ג) לצורך המשך פיתוחן התעשייתי של ערי הפיתוח, תפעל הממשלה כדלהלן:

- יסללו כבישים מהירים שיקרבו את אזורי הפיתוח למרכז הארץ.
- תפותח מערכת תקשורת מודרנית ואמינה שתקשר בין אזורי הפיתוח למרכז הארץ.
- תימשך ותורחב המדיניות של הקמת מרכזי תעשייה אזוריים, כולל הקמת מבני תעשייה להשכרה.
- במגמה למשוך כוח אדם מקצועי, ינתן פטור ממס הכנסה לעובדים שיועסקו במפעלי תעשייה ושיעברו להתגורר בערי הפיתוח.

(ד) מדיניות עידוד ההשקעות במחקר ופיתוח תורחב ותכלול גם השקעות בתשתית.

(ה) הממשלה תעודד הקמת קרנות דרלאומיות ע"פ מודל קרן בירד.

ג. תיירות

ענף התיירות התפתח והפך לאחד הענפים המובילים בכלכלת ישראל. התיירות היא תעשיית יצוא לכל דבר, בעלת ערך מוסף הגבוה ביותר מבין ענפי היצוא.

התיירות תורמת לשיפור מאזן התשלומים ומספקת תעסוקה, מסייעת לפיתוח אזוריים בלתי מיושבים, מקיימת את הקשר עם הריכוזים היהודיים בעולם, תורמת לשיפור אמות המידה של התושבים לנושאי איכות הסביבה.

פיתוח התיירות היא הדרך האולה והמהירה לצמצום תלותה הכלכלית של מדינת ישראל. תעשיית התיירות מעסיקה כ-80,000 מפרנסים ובעקיפין מספר גדול פי כמה. תוך שנתיים נפעל ליצירת מקורות תעסוקה חדשים ל-55,000 מפרנסים נוספים.

יעדים (לביצוע תוך שנה):

(1) יחוקק "חוק לעידוד התיירות" שבו תבוא לכלל ביטוי תרומת תעשיית התיירות, לשיפור מאזן התשלומים, פיתוח תיירות הפנים, יצירת מקורות תעסוקה חדשים ופיתוח ערי הפיתוח.

(2) יועמדו המשאבים הכספיים לקידום התיירות והגברת השיווק, כדי להגיע לגידול שנתי של 15% במספר התיירים המגיעים לארץ (המטרה 3 מיליון תיירים תוך פרק זמן של כ-3 שנים).

(3) תמונה ועדת שרים לענייני תיירות ותעופה.

(4) הממשלה תפעל לעידוד וסיוע בפיתוח התשתיות לתיירות בהתאם לתוכנית האב בתיירות.

(5) תוקם ועדה ציבורית שתבחן את כלל מערכת המיסוי הממשלתית והעירונית המוטלת על כל מגזרי התיירות במגמה לאפשר התמודדות שווה כוחות עם מדינות התיירות, שבאגן הים התיכון.

(6) בצד בניה ופיתוח באזורי התיירות, נפעל לעידוד השקעות בפיתוח אטרקציות מגוונות לתיירים. יושם דגש רב על פיתוח "צימרינג" (השכרת חדרים פרטיים).

9. העצמאיים

העובד – היום העצמאי – בעלי המלאכה והתעשייה הזעירה, חקלאים, מקצועות חופשיים, סוחרים ואנשי עסקים, זכאים לשיוויון בחוק ולהכרה מלאה במעמדם כגורמים מרכזיים במשק.

לפיכך, תפעל הממשלה:

- א. לבטל את האפליות הרבות והמכניזות, שכוונו עד היום לעבר ציבור העובדים העצמאיים.
- ב. להמריץ ולעודד פיתוח וקידום של עסקים קטנים.
- ג. לקבוע בחוק שיוויון מלא בהפרשות המוכרות לבטחון סוציאלי לעצמאי כמו לשכיר.
- ד. לאפשר חישוב נפרד לברזוג העובד בעסק המשותף.
- ה. להקים ועדה ציבורית לרפורמה בביטוח הלאומי.
- ו. להפחית תשלומי הביטוח הלאומי לעצמאיים בדומה לשאר המועסקים.
- ז. לבצע רפורמה מקפת בקביעת תשלומי הארנונות.

10. שוק העבודה

בתקופה הקרובה יעמוד שוק העבודה בסימן גידול ניכר בהיצע העבודה, בעיקר של עובדים מקצועיים ובעלי הון אנשי רב.

המדיניות הכלכלית של הממשלה בתחום שוק העבודה תכוון להקל, במידת האפשר, על קליטת עובדים בתעסוקה ותפעל בחמישה תחומים:

- א. הקטנת עלות העבודה ליחידת תפוקה במטרה לשפר את יכולתו של המגזר העסקי לקלוט עובדים נוספים ולהתחרות בשוקי ח"ל.
- ב. יצומצמו ההסדרים האוטומאטיים להצמדות שכר נומינליות, בין מגזרים שונים.
- ג. יוגברו הפעולות להכשרה מקצועית.
- ד. ינקטו פעולות להחלת הרפורמה במגזר הציבורי במסגרת יישום המלצות "ועדת אוסמן".
- ה. ינתנו הקלות בהעסקת עובדים במשמרת שניה ושלישית.

11. שכר ותעסוקה

- יעדיו של הליכוד הם הבטחת תעסוקה ושמירת שכרו הריאלי של העובד, כדי שלא יהפוך לנטל על החברה. לפיכך:
- א. ייקבעו הסכמי שכר שישמרו על רמת שכר ריאלית.
 - ב. בענפי היצור בהם יחול שיפור בפיריון העבודה, תתאפשר עליה בשכר הריאלי.
 - ג. לעובדים בדרגות השכר הנמוכות תינתן העדפה בקידום השכר.

12. הכשרה מקצועית

בשל ריבוי מספר הבלתי מועסקים (עולים חדשים, ותיקים ויוצאי צבא) תפעל הממשלה להרחבת המסגרות העוסקות בהכשרה מקצועית. בשנה הקרובה תורחב מערכת ההכשרה המקצועית בשיעור של 60% בהשוואה לשנת 1991 ותכלול פרויקטים לקבוצות אוכלוסייה מיוחדות מקרב העולים – מדענים, מהנדסים, מורים, רופאים, טכנאים. הרחבה נוספת של מסגרות ההכשרה המקצועית מתוכננת לשנים 1993-1994.

13. שינויים מבניים במשק

- להאצת הצמיחה במשק הישראלי נחוצים שינויים מבניים בתחומים רבים. תכליתם של השינויים לצמצם את מעורבות הממשלה במשק, לחזק את הפיקוח על המונופולים והקרטילים, להחדיר לתחומים שונים, במידת האפשר, מנגנונים של שוק חופשי, המתבססים, בין השאר, על מערכת מחירים ריאלית.
- ראוי לציין, כי בכל מקרה של שינוי מבני לא ייפגע מעמדם של העובדים.
- להלן מספר שינויים מבניים, שבדעת ממשלת הליכוד ליישם בשנים 1992 עד 1994 כאמצעי להשגת יעדי הצמיחה והתעסוקה.

א. הפרטת חברות ממשלתיות

הממשלה תאיץ בשנים 1992 עד 1994, באופן משמעותי את תהליך מכירת החברות הממשלתיות. לצורך הטיפול בהפרטה תוקם יחידה מיוחדת שתעסוק ברוזו תהליך ההפרטה. כל החברות הממשלתיות העסקיות יופרטו, למעט חברות או חלקים בחברות אשר להם השלכה בטחונית.

ב. רפורמה במשק הדלק והגז

- משק הדלק והגז פעל כמשק ממוקח ללא תחרות, כאשר חברות הדלק הותיקות חילקו ביניהן את השוק ובתי האיגוק פעלו כמונופול בייקוק.
- הרפורמה במשק הדלק, תבטא בפתחה מוחלטת של משק הדלק לתחרות חופשית ובהפחתה של מעורבות הממשלה במשק הדלק.

ג. חשיפת המשק ליבוא מתחרה

תימשך חשיפת המשק ליבוא מתחרה. החשיפה (המבוקרת) תמיר את ההגבלות האדמיניסטרטיביות על היבוא במכסות שילכו וירדו. לאורך השנים החשיפה תביא להתייעלות ענפים רבים במשק.

ד. שינוי מבני בחקלאות

החקלאות הישראלית עוברת בשנים האחרונות שינויים רדיקליים עד כדי מהפך. המבנה הצנטרליסטי והמוסדי משתנה והופך ליותר ביזורי, עם מקום ליוזמות פרטיות, לאחריות אישית ולקשר ישיר בין המגדל והשיווק. השינויים החריפים באו לכלל ביטוי בביטול הארגונים האזוריים, צמצום הערבות ההדדית ופירוק המועצה לשיווק פרי הדר ורפורמות בענפי הלול. מגמה זו תמשך בשנה הקרובה ותתבטא בצמצום תפקידיהם של מערכות התמך ומועצות הייצור, פתיחת אפיקי יצוא נוספים לתוצרת החקלאית וניוד גורמי ייצור בחקלאות.

ה. רפורמות בתחום המים והביוב

הממשלה תפעל כדלהלן:

- (1) לאפשר באמצעים שונים לחברת "מקורות" לפעול כחברה עסקית הפועלת בהתאם לשיקולים כלכליים.
- (2) להפוך את משקי המים והביוב ברשויות המקומיות ליחידות הפועלות באופן עסקי.

ו. פתיחת תחום התקשורת לתחרות

שינויים טכנולוגיים בענף התקשורת בשנים האחרונות מאפשרים ליצור תחרות במספר תחומים הפועלים כיום בתנאי מונופול. התחרות בנושאים כגון תקשורת נתונים, תקשורת ניידת (פלאיפון), תקשורת לוויינים, עשויה להביא לתנופה וליעול ענף התקשורת להורדת מחירים ולפיתוח מגוון רחב של שירותים.

ז. בדיקת תפקודן של קרנות הפנסיה

לאור מצוקתן של קרנות הפנסיה (ההסתדרותיות) תוקם ועדה ציבורית אשר תבדוק את איתנותן ותפקודן של קרנות הפנסיה.

ח. דיור

- (1) הממשלה תפעל להמשך פישוט הליכי התכנון והבניה.
- (2) תימשך תנופת הבניה בכל רחבי ארץ ישראל, תוך העדפה של חבלי הארץ המרוחקים בצפון, בדרום ובמזרח.
- (3) יימשך פיתוח מערכת הסיוע לפרט, על מנת לאפשר לכל אזרחי המדינה, חדשים כותיקים – קורת גג ורווחת דיור.
- (4) תפותחנה מערכות התשתית ותמשך בנית מוסדות חינוך וציבור בכל רחבי הארץ.

ט. קניות גומלין

הממשלה תפעל לאלתר לניצול רכישותיה ורכישות תאגידיה בחר'ל להבטחת רכש גומלין מישראל, וכן תתנה סיוע כספי לביצוע רכש מחר'ל ברכש גומלין מהתעשייה הישראלית.

י. רפורמה בנושא קרקעות

- הליכוד יפעל לישום מיידי של המלצות ועדת מקרקעי ישראל.
- (1) הליכוד יפעל לחקיקת חוק חכירה במקרקעי הלאום להסדרת מערכת היחסים הכוללת בין המדינה לבין החוכרים.
 - (2) הליכוד יפעל להעברת הבעלות על דירות המגורים לחוכרים.
 - (3) במגזר החקלאי יפעל הליכוד, בדרך של חקיקה, לרישום חכירה ראשית בכל המשקים החקלאיים לבעלי הנחלות ע"פ החלטות רוב רגיל בכל ישוב חקלאי.
 - (4) הליכוד יפעל לחקיקת חוק לרישוי מיידי ועדכני של השינויים הציבוריים – הסדרת הזכויות שאינן רשומות.

14. הגנת הצרכן

- הממשלה תפעל לחזק את מודעות הצרכן באשר לזכויותיו.
- א. יבטל הפיקוח על המחירים, למעט מקרים חריגים.
 - ב. יחזקו המוסדות השיפוטיים העוסקים בתלונות הצרכנים.
 - ג. יחזקו גופים התנדבותיים הפועלים להגנת הצרכן ובלבד שנופים אלה לא ישאו אופי פוליטי.

פרק ח': חברה ורווחה

1. תעסוקה

- א. הליכוד רואה כיעד לאומי יצירת תעסוקה לכל דורש.
- ב. הכטחת עבודה לאדם היא ערך עליון לשמירה על כבודו וזקיפות קומתו. הליכוד יפעל להעלאת ערך העבודה בעיני אזרחי המדינה, לשיפור היחס לעבודה ולהפיכתו לנורמה בחברה הישראלית. הדבר יביא לשיפור הן במוסר העבודה והן בפריץ.
- ג. הליכוד פעל וימשיך לפעול לקידום ערך העבודה העברית במשק הישראלי ובחינוך הנער לערכים אלה.
- ד. הרחבת ההשכלה וההכשרה המקצועית היא תנאי חשוב לצמצום האבטלה. לפיכך הליכוד ירחיב לממדים חסרי תקדים את מערכת ההכשרה המקצועית לעובדים בין השאר על פיתוח הכלי החדש של הכשרה פנים מפעלית.
- ה. הליכוד ביטל את חובת האיזקה של מבקש העבודה לשירות התעסוקה וימשיך לאפשר הרחבת היצע עבודה גדול במשק.
- ו. הליכוד ישאף לתמך עובדים בתוכניות חלופיות לעבודה, במקום שיטת תשלום דמי האבטלה המקובלת כיום.
- ז. יוגבר הפיקוח התעסוקתי על עובדים מישי"ע.
- ח. הליכוד יצמצם את העסקת העובדים הזרים במשק ברוח חוק עובדים זרים, כדי לאפשר קליטת עובדים ישראלים רבים.
- ט. המשך מדיניות עידוד חיילים משוחררים לרכישת מקצוע במסגרת הכשרה מקצועית בששת החודשים האחרונים לשירותו.
- י. יובטח לכל חייל משוחרר חסר עבודה, הכשרה מקצועית והשלמת השכלה בשלוש השנים הראשונות לאחר השחרור.
- יא. הליכוד יפנה משאבים ויעודד יוזמות ליצירת מקומות עבודה מתקדמים באזורים המוגדרים כמקודי אבטלה.

2. דיור

- א. הממשלה בראשות הליכוד חוקקה את חוק המשכנתאות כדי לאפשר לאוכלוסיות רחבות לממש את זכותן הבסיסית לדיור נאות.
- ב. ממשלת הליכוד קבעה בראש סדר העדיפויות החברתי כי תהליך הבניה המואץ יימשך וזאת על מנת להבטיח היצע דירות לצעירים, עולים חדשים ואוכלוסיות שונות.
- ג. תימשך מדיניות הסיוע לדיור הניתנת ישירות למשתכן ותופעל תוכנית הממשלה המעודדת בנייה להשכרה.
- ד. בשיכון הציבורי יימשך העידוד למעבר משכירות לרכישה ע"י הדייר, מפעל המחזק את הקשר בין הדייר לביתו וסביבתו ומעניק נכס למשפחה.
- ה. תימשך הרפורמה להנהגת שינויים יסודיים בחוק התכנון והבנייה, בזירוז הליכי תכנון ורשוי. יוקנו יותר זכויות לוועדות המקומיות, ויווצרו מסלולי רשוי מקוצרים לתוכניות לא חריגות.
- ו. תימשך מדיניות עידוד הכנסת שיפורים טכנולוגיים המוזילים עלויות הבניה, החוסכים בכוח אדם והמקצרים את משך הבנייה.
- ז. תימשך הרפורמה במדיניות קרקעות הלאום כדי לאפשר הוזלת הדיור לזכאים.
- ח. תנופת הפיתוח והבינוי בירושלים תואץ במגמה לעודד מעבר יהודים אליה מהארץ ומח"ל.
- ט. הליכוד יאפשר למשתכנים זכאי משרד הביטחון לעמוד בפרעון הלוואות לדיור תוך שמירה על רמת חייהם.

3. בריאות

א. תאגוד בתי החולים הממשלתיים

- א. כיום מנהל משרד הבריאות מספר רב של בתי חולים. בתי החולים מנוהלים באופן ריכוזי וניהולם מקשה על משרד הבריאות להתמקד בתפקידיו האחרים.
- ב. הממשלה תפעל מיידיית להוצאת בתי החולים מרשות הממשלה בדרך של הקמת תאגיד ציבורי עצמאי לכל בית חולים, ותנהיג תחרות באספקת שרותים, שתביא לשפור השרות לאזרח, צמצום התורים בהמתנה לטפולים רפואיים והקטנת ההוצאות לאזרח.

ג. חוק בריאות ממלכתי

הכנסת תשלים, בתוך השנה הקרובה, את הטיפול בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, באמצעות קופות חולים.

ג. תכנית הבראה לקופת-חולים

בשל ניהול רשלני מצויה קופת-חולים במשבר כלכלי קשה. הממשלה תפעל להבראת קופת-חולים תוך כדי קביעת כללי משחק חדשים וצודקים יותר.

קופת חולים הכללית מצויה במצב של כמעט התמוטטות כלכלית עקב ניצול חלק ניכר מכספי המבוטחים למימון פעילויות ההסתדרות הכללית – שאין בינן ובין בריאות ולא כלום.

הממשלה תפעל להבראת קופת חולים, להעברת כל כספי המבוטחים למימון שרותי הבריאות בלבד – ולשיפור השרות לחברים.

4. שרותים חברתיים

א. הליכוד יפעל להקנות לכל אזרח טקס את השרותים הדרושים לו בכל תחומי הרווחה.

ב. הליכוד יפעל לקיום שרותים חברתיים – מחסה, מזון, תמיכה וסיוע לקבוצות אוכלוסייה שאינן מסוגלות לעזור לעצמן מסיבות של גיל, פגיעה גופנית או שכלית או משבר אישי ומשפחתי.

ג. תינתן תשומת לב מיוחדת למעמדן של המשפחות החד-הוריות, תוך הענקת הטבות והקלת התנאים לדיוור, חינוך ועבודה.

ד. הליכוד ירחיב את השרותים המתאימים במסגרת מוסדית ו/או קהילתית לסובלים מפיגור שכלי.

ה. הליכוד ינקוט בצעדים לצמצום נגע הסמים בחברה הישראלית באמצעות הרשות למלחמה בסמים. הרשות תעסוק במניעת הנגע ועקירתו וכן ביצירת מערכות טיפוליות לנמילה ובשיקום קורבנות הסמים.

ו. למניעת פשע, אלימות ועבריינות תנקוט הממשלה בפעולות הבאות: טיפול בילדים ובני נוער בקבוצות סיכון ומניעת הידרדרותם לחיי פשע. חיפוש שיטות חדשות ויעילות לשיקום עבריינים. דגש על עזרה לאסירים משוחררים לחזור לחיים תקינים בחברה.

5. עידוד הילודה

א. עידוד הילודה והגברת הפרייה בקרב הנשים היהודיות הינו משימה לאומית. כל החלטה על מדיניות כלכלית-חברתית שתתקבל עלידי ממשלת ישראל צריכה להביא בחשבון את השיקול הדמוגרפי.

ב. הגדלת הילודה אפשרית כאשר יוצרים את התנאים המתאימים והנוחים להביא ילדים לעולם ולגדלם. לפיכך תנקוט ממשלת הליכוד בצעדים הבאים:

(1) יפותחו ויוגדלו מסגרות יום לילדים בגיל הרך שיקלו על האם העובדת: מעונות לילדים, פיתוח להחזקת ילדים בתוך מקומות העבודה ומסגרות העשרה ועידוד ההתפתחות מגיל מוקדם ככל האפשר.

(2) תורחב מערכת השרותים ליום לימודים ארוך.

(3) ינתנו תמריצים כספיים למשפחות צעירות לעידוד הילודה.

(4) ינתנו תמריצים כלכליים להורה בגין ילדיו כגון: הקלות מס, הנחות בדמי החזקה במעונות, שיפורים במערכת הבטחון הסוציאלי בקיצבאות ילדים ובחופשות לידה.

(5) ינתן סיוע בדיוור הולם למשפחות ברוכות ילדים.

(6) יופעלו ויורחבו תכניות מקיפות להורות ולחיי המשפחה לרבות בתי ספר להורים.

(7) תחוקק חקיקה מיוחדת שתבטיח את מעמדה ותיפקודה הנאות של המשפחה החד-הורית.

(8) תוכר זכותה של עובדת הנמצאת בשמירת הריון או מטופלת בבעיית אי-פרייה להעדר מהעבודה לצורך שמירת הריונה ו/או טיפוליה. הוצאות הטיפוליים יהיו מוכרות במס הכנסה.

(9) תוכר זכותה של אשה בהריון להעדר מן העבודה על חשבון ימי מחלה. הוצאות הטיפוליים יהיו מוכרות במס הכנסה.

6. ערי הפיתוח

- א. הליכוד יזם את המהפכה החברתית שחלה בערי הפיתוח.
- ב. הליכוד רואה בערי הפיתוח יישובים המייצגים את התחדשותו של העם היהודי בארץ ישראל.
- ג. הליכוד פועל ויפעל למימוש חוק ערי הפיתוח וחדש את פעילות ועדת השרים לענייני ערי הפיתוח תוך ראיית היישובים בגליל, בנגב, בגולן, בשומרון וביהודה כמקשה אחת.
- ד. הממשלה בראשות הליכוד התמידה ותתמיד בהענקת תנאים מועדפים לערי הפיתוח כדי למשוך אליהן מתיישבים ולשפר את רמת ואיכות החיים של תושביהן.
- ה. הממשלה בראשות הליכוד תפעל להעברת תעשיות צבאיות ובטחוניות ממרכז הארץ לאזורי הפיתוח עם דגש מיוחד על רמת בקע שבנגב.

7. שיקום שכונות

- א. הליכוד הביא למפנה בחייהם של מאות אלפי תושבים בעשרות שכונות מצוקה שהוזנחו תחת שלטון המערך.
- ב. מפעל שיקום השכונות שהליכוד החל בו יימשך במלוא התקופה ויורחב לכל השכונות הזקוקות לשיקום מקיף וכולל.
- ג. היעדים המרכזיים הבאים יהיו:
 - (1) שיפור תנאי החיים הפיזיים – פתרון מוחלט של בעיות צפיפות ותנאי דיור;
 - (2) העלאת רמת החינוך;
 - (3) שיפור שרתי הרווחה והבריאות בשכונות;
 - (4) הגברת התיאום בין כל הגורמים במשרדי הממשלה, הסוכנות היהודית, הרשויות המקומיות ועודי השכונות.
 - (5) שיפור התשתית ותוספת מבני ציבור וקהילה בכל שכונה הזקוקה לכך.
- ד. הליכוד יפעל לקביעת תקנון מיוחד בכל רשות מקומית שיתייחס להקלות מיוחדות לאזורי שיקום שכונות.

8. קיצבאות

- א. הליכוד יפעל להבטחת רמת חיים הוגנת לקיומו של כל אדם ובמיוחד של שכבות האוכלוסיה בעשירוניים התחתונים.
- ב. ממשלת הליכוד תדאג לשמירת ערכן הריאלי של הקיצבאות ולהגנה מפני שחיקתן – במיוחד בקרב השכבות החלשות.
- ג. נפעל לבדיקה מחדשת של רמת הנימלה המשולמת למוי שכל קיומו על מערכת הבטחון הסוציאלי במגמה להבטיח שיפור לאוכלוסיית הנזקקים באופן שיהיה תואם את ההתפתחויות במשק.
- ד. יועלה סף המס במערכת המיסוי הישיר.
- ה. יינתן פיצוי לשכבות החלשות באמצעות הביטוח הלאומי בנין ביטול הסובסידיות למוצרי יסוד.
- ו. תיבדק האפשרות להרחיב את קיצבאות הילדים ולהחילן גם על חיילים בשרות סדיר עד גיל 21, וזאת בהתאם להתפתחויות במשק.

9. גימלאים וקשישים

- א. מי שתרם לחברה כל חייו זכאי לקבל מן החברה קיום ורווחה בשנות זקנתו.
- ב. בגלל עלית תוחלת החיים מהווה כיום אוכלוסיית הקשישים כ-10% מכלל אוכלוסיית המדינה, עם נטיה להמשך גידולה בעתיד.
- ג. התרחבות אוכלוסיית הקשישים מטילה עומס על המערך הפנסיוני. אין תיאום בין הגורמים השונים במערכת הפנסיה. התוצאה: חלק מן הפורשים ממעגל העבודה אינם זכאים כלל לפנסיה או זכאים לפנסיה נמוכה שאינה שומרת על רמת החיים של הפרש.
- ד. לאור מצבן האקטוארי של הקרנות הפנסיוניות ההסתדרותיות קיים ספק גדול אם המערכת תוכל לעמוד בהתחייבויותיה בעוד כ-20 שנה. משבר פנסיוני, כאשר יתחולל, יערער את כל אושיות הכלכלה הישראלית.
- ה. הממשלה בראשות הליכוד תבצע רויזיה במערכת הפנסיונית בארץ.
- ו. יחוקק חוק פנסיה ממלכתית שיבטיח לפנסיונרים ומקבלי קצבאות זיקנה, הכנסה מינימלית לקיום רמת חיים הולמת וסבירה.

- ז. במסגרת חוק ביטוח סיעוד שנחקק ביוזמת שרי הליכוד יובטח מתן השרות לכל הנזקקים.
- ח. הליכוד יזום ויעודד דיור הולם ומוגן לאוכלוסיית קשישים במסגרת פרוגרמה מתואמת בין שירותי הרווחה לבין משרד השיכון וגורמי הבינוי.

10. נכים

- א. בעולם העבודה של היום המתבסס על טכנולוגיות מתוחכמות יכול כמעט כל נכה למצוא את יעודו בשוק העבודה.
- ב. הליכוד יפעיל מדיניות שיקום מקצועית וחדשנית שתמצא את מגוון האפשרויות התעסוקתיות הקיימות בשוק.
- ג. תובטח תעסוקה לאוכלוסייה החריגה בהתאם לעילות הפרט במסגרת יצרנית או שיקומית.
- ד. בצד השיקום המקצועי ידאג הליכוד ביתר שאת לפתח מערכת שרותים תחזוקתית, הן במסגרת קהילתית והן במסגרת מוסדית, שתספק לנכה הנעדר כושר עבודה שרותי רווחה הולמים.
- ה. כן ידאג הליכוד למתן השרותים המתאימים לכל נכה שאינו מסוגל לקיים חיים עצמאיים, הן במסגרת מוסדית, והן במסגרת קהילתית.
- ו. הליכוד ידאג לאיחודם של שרותי השיקום הממלכתיים לנכים ולשיפור תיפקודם.

פרק ט': חינוך, תרבות וספורט

1. חינוך לערכים

- א. הליכוד רואה בחינוך אמצעי עיקרי לחיזוקם וטיפוחם של היסודות והערכים היהודיים-לאומיים, הציוניים והחברתיים, וישקיע את מיטב מחשבתו ופועלו להשרשתם בקרב כל שכבות העם.
- ב. לחינוך הציוני-לאומי ינתן מעמד מיוחד בכל שלבי הלימוד. ערכים אלה יוחדרו במיוחד בבתי המדרש למורים שמתפקדים להקנות לתלמידים את הצינונות כתורת חיים מעשית, חיה וברת יישום לישוב הארץ ולהגנה עליה.
- ג. הליכוד יקפיד על כך שהחינוך יהיה מושתת על הערכים הנצחיים של מורשת ישראל, על תודעה יהודית-ציונית; על אהבת המולדת וזכותנו עליה; על נאמנות ומסירות לעם ולמדינה ונכונות בלתי מסוייגת להגן עליהם; על ערך העבודה ומסר העבודה; על חרות ושוויון; על משמעת וסובלנות; על עזרה הדדית; על אהבת הבריות וטוהר המידות ברוח תאונם של נביאי ישראל.
- ברוח זו יבחן הליכוד מחדש את תכניות הלימודים במקצועות השונים ויעשה לחיזוק היסודות הלאומיים בהם.
- ד. ספר הספרים – התנ"ך – פרי רוחו ויצירתו של עם ישראל, יתפוס את המקום הראוי לו בחינוך הדור הצעיר לערכים ציוניים, לאומיים, חברתיים, מוסריים ואוניברסליים.
- ה. תועמק התודעה היהודית בכל המוסדות, החל בגיל הרך וכלה בבתי המדרש למורים: מחשבת ישראל, מסורת ישראל, חגי ישראל ומועדיו.

2. חינוך לקידמה טכנולוגית

- במערכת החינוך על כל דרגותיה יושם דגש יתר על הכנת הדור הצעיר לעולם הטכנולוגי המתקדם בו אנו חיים: החלמן הגיל הרך בו יפותחו הכישורים הבסיסיים להכנה לחיים וכלה במוסדות המחקר וההשכלה הגבוהה, כפי שיפורט בהמשך.
- הממשלה בראשות הליכוד תאמץ את המלצות הוועדה העליונה לחינוך מדעי וטכנולוגי בראשות פרופ' הררי ותחפש דרכים לממן אותן.

3. החינוך בגיל הרך

- א. יורחב יישומו של חוק חינוך חובה לגילאי 3-4 שחוקק ביוזמת הליכוד. עיירות פיתוח ושכונות מצוקה ימשיכו להיטת ספטר מלא.
- ב. יושם דגש על חינוך ליצירתיות ופעלתנות תוך פיתוח מירבי של התפיסה היוזאולית והשכלית לצורך מתן בסיס בריא להתפתחות הילד והבטחת הישגיו ברכישת מיומנויות היסוד – הקריאה והכתיבה – בבית הספר היסודי.

4. החינוך היסודי

- א. ייעשה להגברת הצדדים היצירתיים ולעידוד וטיפוח החשיבה העצמית והעצמאית של התלמידים.
- ב. מלמידה פסיבית יעבור התלמיד ללמידה אקטיבית התובעת יצירה עצמית, חשיבה מקורית וכן המצאה מדעית אשר תסייע לו להתמודד עם עולם העתיד.
- ג. דגש מיוחד יושם על הבטחת ההצלחה בלימוד הקריאה והכתיבה כמיומנויות יסוד. כישלון באלה נורם לתלמידים – ובעיקר לטעונו טיפוח המהווים כ-50% מאוכלוסיית התלמידים בארץ – כישלון גם ביתר מקצועות הלימוד.
- ד. צמצום הכשלון בלימוד הקריאה למינימום הוא הצעד הראשון לצמצום מספר התלמידים טעוני הטיפוח במדינה. ולפיכך זהו יעד חברתי ממדרגה עליונה. הליכוד ינצל את מיטב השיטות והאמצעים למלחמה בתופעה זו הגורמת לתלמידים תיסכול, אכזבה, ערעור מעמדם החברתי ואפילו לנשירה מבית הספר.

5. חינוך תיכון

- א. יוגברו לימודי המדע והטכנולוגיה באיזה לצרכי המשק ולחיוזק כלכלת המדינה ובטחונה.
- ב. יוענקו תמריצים למורים ותלמידים הפונים למקצועות אלה. יושם דגש מיוחד על הכשרת מורים ברמה גבוהה במקצועות הריאליים והטכנולוגיים.

6. תנועת הנוער

- א. הליכוד מקויר את פעילותן של תנועות הנוער הציוניות ותרומתן החשובה לבניין העם והארץ.
- ב. לחינוך באמצעות תנועות הנוער תפקיד מרכזי בעיצוב פני דור העתיד.
- ג. לפיכך יחזק הליכוד את כל תנועות הנוער הציוניות-חלוציות ללא הבדל השקפה ויעודד הצטרפותם של בני נוער לתנועות במגמה להעמיק את השפעתן על חינוך הדור הצעיר ולחזק את מעורבות הנוער בחיי העם והמדינה.

7. הבטחת השכלת יסוד לחיילי צה"ל

- א. חוק הבטחת השכלת יסוד לחיילי צה"ל נתקבל בכנסת העשירית ביוזמת הליכוד.
- ב. החוק קובע כי חייל בשרות סדיר והוא נטול השכלה יסודית, יוקצו שלושה חודשים ראשוניים משרותו הסדיר ללימודים.
- ג. בכך ניתנת לצעירים רבים שבעבר נדחו מגיוס בשל השכלתם הדלה הזדמנות טספת להשתלב בצה"ל ובחברה. הליכוד יפעל ליישמו המלא של חוק חיוני זה.

8. בית הספר השכונתי והקהילתי

- א. ינתן עידוד לקיומם של בתי ספר שכונתיים-קהילתיים בשכונות מצוקה לפי העקרונות הבאים:
 - א. בבית הספר יונהג יום לימודים ארוך. שעות אחרי הצהריים ינהלו על-ידי אנשי חינוך מיומנים במתכונת של פנימיות.
 - ב. בית הספר יאויש במיטב המורים ויצוייד במיטב שרותי העזר של ההוראה.
 - ג. מספר התלמידים בכל כיתה לא יעבור 30.
 - ד. בית הספר ישרת הן את הנוער בשעות היום והן את אוכלוסיית המבוגרים בשעות הערב.
 - ה. בשכונה תופעל תכנית מובנית להדרכת הורים במסגרת "תהילה" בנוסף לתכניות "אתגר", "קדמה", "רשיח".

9. השכלת יסוד למבוגרים

- א. במטרה לצמצם את הפערים החברתיים ולשפר את תפקודם של אזרחים רבים בעבודה ובחברה, ירחיב הליכוד את מסגרות הלימוד למבוגרים חסרי השכלת-יסוד שרובם מעוניינים יכולת.
- ב. השכלת היסוד תוקנה בכל המסגרות האפשרויות לרבות הרחבת היקפה של "תהילה" שמשמעותה – תכנית השכלה ייחודית ללומד המבוגר.
- ג. דגש מיוחד יושם על הקניית יסודות הקריאה והכתיבה במטרה לעקור את האנלפבתיות מן השורש.
- ד. כל מבוגר הרוצה בכך יוכל להרחיב את השכלתו ואופקיו באמצעות תכניות חינוך ערב בתיאום עם "המרכז להשכלת העם". התכניות יכללו חוגים בנושאים שונים, כולל חוגים ברמה אוניברסיטאית במתכונת פתוחה.
- ה. לצורך זה תעודד השתלמות מקצועית מתמדת של מורים ומחנכים ועובדי מינהל.

10. חינוך גופני וספורט

- א. החינוך הגופני מהווה חלק חשוב בפיתוח אישיותם של ילדים ובני נוער. לפיכך יש להרחיבו בכל מסגרות החינוך.
- ב. ניתן עידוד לפיתוח הספורט במוסדות חינוך, בצה"ל ואף במקומות עבודה.
- ג. הישגים בינלאומיים של הספורט הישראלי מהווים אבן שואבת לנוער ומשמשים כתמריץ אפקטיבי ביותר לנוער לעסוק בספורט. דוגמה לכך הם מקצועות הטניס והכדורסל.
- ד. לפיכך ידאג הליכוד לתנאים כלכליים מתאימים לצורך העלאת רמת ההשגים של נציגיו ביירות הבינלאומיות.
- ה. במקביל יינתן סיוע לאגודות נוער וספורט. תוקצה קרקע ציבורית למגרשי ספורט ומשחקים, לאולמי ספורט ובריכות שחייה.

11. החינוך היהודי בגולה והנחלת הלשון העברית

א. השקעות משאבים ותכנים במערכת החינוך היהודי בגולה יכולה לשאת פירות ברוכים:

- (1) להביא לישראל בני נוער ולהפכם לעולים בכח ובפועל.
 - (2) להגביר את התודעה היהודית ולמנוע התבללות ונישואי תערובת.
- לפיכך תשקיע ממשלת ישראל משאבים ניכרים בחינוך היהודי בגולה וכיצירת קשרים בין בני נוער בארץ ובתפוצות.
- ב. הנחלת הלשון העברית לעולים חדשים – וכן לכל יהודי באשר הוא – היא חובה חברתית-לאומית ראשונה במעלה בהיותה אמצעי תקשורת בין יהודים ליהודים ובשמשה מכשיר להקלת קליטתם של עולים בארץ. לפיכך יפעל הליכוד להקניית השפה העברית גם בכל מוסדות החינוך בתפוצות.

12. תרבות ואמנות

- א. טיפוח התרבות היא חלק בלתי נפרד מן החינוך בראייתו הכוללת. זהו תהליך מתמשך של העלאת הרמה האנושית בחברה הישראלית.
- ב. בנוסף לערכי תרבות אוניברסליים יש לשים דגש על טיפוח התרבות היהודית בכלל והישראלית בפרט כדי להעניק לאוכלוסייה על כל שכבותיה מטען רוחני ולהגביר את הרגשת השותפות וההשתייכות הלאומית. בכך יחוזק המירקם המאחד של העם.
- ג. הליכוד יפעל להיווצרות אקלים תרבותי-אמנותי שיאפשר ביטוי חופשי ליצור בלי כל קשר להשקפת עולמו הפוליטית. בהתאם לעך ייעשה מאמץ לביטול המונופוליציה של מוקדי התרבות והאמנות בישראל. עקרונות אלה ימומשו באמצעות:
 - (1) הקצאת משאבים ממלכתיים הולמים.
 - (2) האצלת סמכויות מיניסטריאליות.
 - (3) ביזור מוקדי ההשפעה התרבותיים.
 - (4) חקיקה: חוק עידוד היצירה הישראלית המקורית, חוק זכויות היוצרים, הרחבת חוק זכויות המבצע, חוק האמרגנות.
 - (5) עידוד גופים וזמים מסחריים למימון פעולות תרבות.

פרק י': מדע, השכלה גבוהה וטכנולוגיה

1. ישראל עניה בחומרי גלם ואוצרות טבע אך עשירה בידע מדעי וטכנולוגי ובפוטנציאל אנושי כביר.
2. בשנים האחרונות תרם המחקר והפיתוח המדעי והטכנולוגי להגדלה ניכרת ביצוא התעשייתי של ישראל.
3. ההשכלה הגבוהה היא בית היצור להתפתחותה של המדינה מבחינה כלכלית, מדעית, תרבותית וטכנולוגית.
4. עתידה של ישראל טמון בשמירת המעמד המיוחד שישראל זכתה בו בקרב הקהילה המדעית הבינלאומית, וכן בניוס כח אדם וידע מדעי כבסיס לפיתוח כלכלי.
5. הממשלה בראשות הליכוד תבטיח תקציבים נאותים לאוניברסיטאות לצורך הנחלת ההשכלה הגבוהה וקידום חזית הידע המדעי.
6. ייעשה מאמץ כי אחוז קבוע מהתל"ג יוקצה למחקר ופיתוח.
7. המדיניות הממשלתית תשאף להפוך את ישראל למרכז מדעי-טכנולוגי עולמי.
8. יושם דגש על ההיבט היישומי של המחקר והפיתוח המדעי לקידום התעשייה.

9. יובטחו תנאים לעידוד הנוער להשתלב בלימודים אקדמיים וטכנולוגיים. יינתנו מילגות לימוד והוצאות מחיה לכל צעיר שיזדקק לכך. יוקמו מעונות סטודנטים בהם ישלמו עבור הוצאות התחזוקה בלבד. יוקמו שיכונים לאוגות צעירים לתקופת לימודיהם.
10. תימשך הרחבת ההסכמים המדעיים הדו-לאומיים והבינלאומיים מהם יונקת הקהילה המדעית בישראל ידע ומשאבים רבים. בכך גם יועשר מירקם היחסים הבינלאומיים של מדינת ישראל.
11. משרד המדע והטכנולוגיה יישא באחריות לריכוז ותיאום נושאי המחקר, המדע, ההשכלה הגבוהה והטכנולוגיה המתבצעים באוניברסיטאות ובמכוני המחקר בכל רחבי הארץ. המשרד ידאג לתיאום המחקר הממשלתי במטרה להכין את החברה והכלכלה בארץ ולהציעה לקראת האתגרים והמשימות של המאה ה-21.

פרק י"א. מעמד האשה

1. האשה שווה לגבר ביכולתה בכל התחומים ולכן ראויה לשוויון זכויות וחובות לכל דבר ועניין.
 2. אי מתן שוויון לנשים יהיה ויתור על מוצי הפוטנציאל האדיר הטמון בכמחצית האוכלוסייה לפעולה למען טובת המדינה והעם כולו.
 3. הליכוד, מתוך הכרה מלאה במעמדה של האשה בחיי העם, החברה, הכלכלה והמשפחה; ביכולתה לתרום לחינוך לערכי היהדות, הציונית, אהבת ארץ ישראל ועם ישראל; וליצירת חברה מתוקנת בעלת איכות חיים גבוהה; יתן את מלוא תמיכתו לקידום מעמד האשה.
- במהלך שנות שלטון הליכוד נגשו צעדים לשיפור מעמדה של האשה בישראל ובפירט של האשה העובדת. מתוך רצון להוסיף ולקדם את נושא מעמד האשה, הוקמה ועדה מיוחדת של הכנסת בראשותה של ח"כ שרה דורון. נבחרות הליכוד ועמיתיהן לתנועה יעשו כל מאמץ כדי ליישם את מסקנות הוועדה במהלך עבודתה של הכנסת ה-13.

4. במהלך שנות שלטון הליכוד נחקקו החוקים הבאים:

- א. חוק שיוויון הזדמנויות בעבודה – אוסר להפלות בין גבר ואשר בקבלה לעבודה ובפרסום המכוון לקבלה לעבודה.
- ב. חוק השוואת גיל פרישה – מאפשר לנשים להוסיף ולעבוד עד גיל 65 ומאידך לפרוש בגיל 60 מבלי שתקופתהן זכויותיהן.
- ג. הפיכת האשה לנישום עצמאי בפני רשויות המס – נוסח סעיפי הפקודה השונים הדנים ב"אשה" או "בת זוג" שונה כך שהם דנים ב"בן זוג" ללא הבחנה מינית; נוספה אפשרות להגיש הצהרת הון נפרדת לאשה ולבעל.
- ד. חוק למניעת אלימות במשפחה – מאפשר להוציא מתוך המשפחה את הגורם האלים מכוח צו בית המשפט.
- ה. עבירות מין – הוא אחד החוקים המרתיעים ביותר בעולם המערבי.

5. נעשו פעולות:

- א. עידוד יזמות נשים – משרד התעשייה והמסחר הקים קרן מיוחדת לסיוע בהקמת עסקים קטנים לנשים ומתן תמריצים להסבה מקצועית.
- ב. ביטול הפסקת הלימודים בימי ששי בגני הילדים.
- ג. מעמד הנשים בצה"ל – נעשו פעולות להשוואת התנאים של הנשים המשרתות בצה"ל: דרגת מפקדת ח"ן הועלתה לתת אלוף; מינון התפקידים המקצועיים לחיילות גדל. הן מבצעות תפקידים שבעבר היו שמורים לגברים בלבד. בכך הופכת תרומתן למדינה למשמעותית ובעלת חשיבות של ממש. אחוז המתגייסות גדל.
- ד. מעמד הנשים בעולם המשפט – מונו שופטות רבות והן מונות היום 85 מתוך 292. 45% מכלל מקבלי הרשימות לעריכת דין הן נשים (201 מתוך 451).
- ה. הוחלפו ספרי לימוד רבים כדי לבער סטריאוטיפים.
- ו. ננקטו פעולות כדי לעודד בנות לפנות למקצועות טכנולוגיים ואכן עלה מספר הבנות הלומדות בבתי ספר טכנולוגיים שנחשבו בעבר "גבריים" בלבד.

6. הליכוד יוסיף לפעול ולקדם את הנושאים הבאים:

- א. הקצאת משאבים מיוחדים לו. כוירה ולהסברה מקצועית לנשים הנפגעות מאבטלה.
- ב. התאמת חוק ביטוח לאומי לחוק גיל פרישה שווה לעובדת ולעובד, על ידי תשלום דמי אבטלה לנשים כמו לגברים עד גיל 65.

- ג. הבטחת ייצוג הולם לנשים בכל הרשויות הממלכתיות והציבוריות, לרבות דירקטוריונים של חברות ציבוריות, ובכל גוף ציבורי בחר.
- ד. הקצאת משאבים ממלכתיים להקמת מקלטים לנשים מוכות ואחזקתם ולמתן הסיוע הנדרש לנפגעות של אלימות נגד נשים ולנפגעות של עבירות מין.
- ה. הקמת יחידות טיפוליות על יד בתי הסוהר לטיפול נפשי וחינוכי בעברייני מין ואלימות נגד נשים.

פרק יב. משטר, משפט ומינהל

1. זכויות הפרט

הליכוד כבר עיגן בחוקי יסוד את עיקר חירויות הפרט ויעשה להשלמת חקיקה חשובה זו.

2. חוקה

בתקופת שלטון הליכוד חלה התקדמות חסרת תקדים בחקיקת חוקי היסוד. כמעט כל הנושאים המוצאים את הסדרם בחוקה, מצויים כבר היום בחוקי יסוד בישראל. הליכוד יפעל להשלמת חוק יסוד: החקיקה, ויבטיח כי כלל חוקי היסוד יאוגדו למקשה חקיקתית אחת, שיובטח לה מעמד מיוחד במערכת החוקים בישראל. החוקה של מדינת ישראל תושלם תוך התאמת תוכנה ועקרונותיה למורשת העם היהודי ולערכי המוסר שטופחו במסורת ישראל.

3. טיפוח ערכי הדמוקרטיה

הליכוד ישלים את מסכת ההשגים שכבר נרשמו בתקופת הכנסת האחרונה. הליכוד ישקוד על השבת אמונו של העם בשיטה הדמוקרטית הקיימת; יעשה להבטחת טוהר המידות והליכי בחירה דמוקרטיים בתוך המפלגות וליצירת זיקה ישירה בין ציבור הבוחרים לבין הנבחרים.

הליכוד יקפיד על כך כי מבנה הממשלה, הרכבה ודרך תפקודה יבטיחו את האיזונים הנחוצים בין הממשלה לבין כנסת ישראל ויאפשרו לממשלה לתפקד ביעילות מירבית לשם השגת יעדינו לאומיים.

4. חוק וסדר

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך את מאבקה חסר הפשרות בפשע. ינתנו בידי המשטרה כלים טובים יותר על-מנת להגן על חיי האדם, גופו ורכושו. מדינת ישראל תשמור על היחודיות שלה בעולם החופשי כמדינה המעניקה בטחון אישי הרבה מעבר לכל מדינה אחרת בארצות המערב. המדינה תשים את בטחון הפרט ורכושו בסדר עדיפות תקציבי גבוה. ייעשה מאמץ מיוחד לייסד לשורות המשטרה כוחות רעניים, בעלי מוטיבציה גבוהה. השירות במשטרת ישראל יהיה מקור גאווה לאלה המגנים על החוק והסדר.

ייעשה גם להעמקת כושר תפקודה של פרקליטות המדינה תוך הבטחה כי יישמר תמיד כבוד האדם וכי לא תהיה אפליה בין אדם לחברו.

5. שלטון החוק

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך להעמיק את מושגי שלטון החוק הלכה למעשה. יובטחו עליונות החוק, כפיפותן של כל רשויות המדינה לחוקי המדינה ותמשך החקיקה המבטיחה כי עקרונן השוויון בפני החוק ישמר ללא משוא פנים.

6. מערכת בתי המשפט

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך בביצור עצמאותה של הרשות השופטת. יימשך התהליך של חיזוק מערכת בתי המשפט. תמשך החקיקה המבטיחה את ייעולה של מערכת בתי המשפט, משרדי ההוצאה לפועל ובתי הדין הרבניים. מערכת בתי המשפט תתן את שירותי הצדק ביעילות רבה יותר. סכסוכים משפטיים ותביעות פליליות יובאו להכרעה בזמן סביר, נוהלי בתי המשפט וסדרי העבודה יבטיחו יחס של כבוד למתדיינים ולעדים. משרדי ההוצאה לפועל יקפידו על ביצוע מלא ויעיל של החלטות בתי המשפט. תושלם הרפורמה המקיפה שחלק גדול ממנה כבר הושג בתקופת כהונתה של הכנסת ה־12.

7. חופש העיסוק

הליכוד יקפיד על ביצועו השלם והמלא של חוק יסוד: חופש העיסוק שהועבר בכנסת ה־12, על-מנת להגביר את מידת החופש והעצמאות של עולם העסקים בישראל. על-פי אמות המידה שנקבעו בחוק זה תצומצם מאוד ההתערבות הביורוקרטית בעיסוק משלח יד או בנייהול עסקים. הכבדת הרשויות בדרך של התניית חופש העיסוק בקבלת רשויות תצומצם, ותותאם אף היא לחוק האמור.

8. דת ומדינה

- א. הקמת מדינת ישראל היא ביטוי להתגשמות חזון הגאולה של העם היהודי. לפיכך שואף הליכוד להעמיק את הצביון היהודי של המדינה ולבססו על ערכי מורשת ישראל. הליכוד ישלול הפרדה בין הדת לבין המדינה.
- ב. הממשלה בראשות הליכוד תפעל לקירוב לבבות בין דתיים וחילוניים בדרכי נועם ואהבת ישראל.
- ג. יישמר הסטטוס־קוו בנושא דת ומדינה.
- ד. יחוזק החינוך הדתי-לאומי מתוך הכרה בחשיבותו ליצירת התשתית הרוחנית והלאומית של ישראל, ויובטח שיוויון של כלל מערכות החינוך.
- ה. אזרחי המדינה יהיו זכאים, על פי חוק, לשרותים דתיים כגון מוסדות תורה ובתי כנסת.
- ו. ייעשה לשיפור וייעול השרותים הדתיים הניתנים על ידי בתי הדין הרבניים, המועצות הדתיות והגופים האחרים.

9. ביקורת המדינה

הממשלה בראשות הליכוד תמשיך להבטיח את עצמאותו של מבקר המדינה וינתנו לו סמכויות מעקב לצורך הבטחת מינהל תקין, טוהר מידות ויעילות בהפעלת מדיניות הגופים המבוקרים.

10. המגזר הערבי

- א. הממשלה בראשות הליכוד תוסיף ותראה במיעוטים הנאמנים למדינה אוכלוסיה הזכאית לשוויון זכויות מלא.
- ב. ממשלות המערך נקטו במשך שנים בגישה של פטרונות והתנשאות. ממשלות הליכוד כבר הוכיחו כי אין זו דרכן. הליכוד יוסיף ויראה באוכלוסיית המיעוטים שותפים ולא יריבים.
- עם זאת, הממשלה לא תכיר בגופים עוינים, המתיימרים לייצג את ערביי ישראל, ותוסיף ותמנע כל נסיון של גוף עויין לפעול בקרב אוכלוסיית המיעוטים.
- ג. **בתחום התקציב:** הממשלה קיבלה ב־26.8.91 את החלטת השוויון בתקציבים בין המיגור היהודי לערבי, במסגרתה יוגדלו מסגרות התקציב של הרשויות הערביות כך שרמת ההוצאה הממוצעת לנפש תהיה זהה למיגור היהודי. סגירת הפערים תושלם בארבע שנים.
בשלוש השנים '89, '90, '91 הארימה הממשלה סכום של 400 מיליון ש"ח...
- ד. **הרפורמה בשרות הציבורי:** הוכנה תכנית מפורטת בשיתוף עם נציבות שירות המדינה למען שילוב מוגבר של בני מיעוטים בשירות הציבורי.
- ה. **הסדר הקרקעות בנגב:** הממשלה קיבלה החלטה על פתרון הבעייה האנושית של השבטים הבדואים בנגב. יוקצו 500 מיליון ש"ח לטובת הפרייקט במשך 5 שנים (1992-1996). במסגרת הפרייקט יעברו הבדואים בנגב, 70 אלף בקירוב, לעיירות קבע.
- ו. **שאלת הריכוזים הלא חוקיים:** הממשלה אימצה את החלטתה של ועדת השרים לתיאום ומינהל שעיקרה: פיתרון בעיית כל הריכוזים עד 31.12.92 בקריטריונים לפינוי הריכוזים הלא חוקיים, בפעם הראשונה מאז קום המדינה, יש התייחסות לשאלה מצד משרדי הממשלה.
- ז. הממשלה החליטה, זו הפעם הראשונה, לפתח תשתיות לתעשייה קלה ולמלאכה כישובים ערביים ברחבי הארץ, וכבר בשנה זו הוקצו לכך מיליוני שקלים.
- ח. **תכנית החומש בחינוך:** הממשלה כולה ראתה צורך לסגור את הפערים בחינוך בין המיגור הערבי ליהודי. עובדה. תכנית אשר במסגרתה הקצתה הממשלה 500 מיליון ש"ח, לשם בניית חדרי לימוד, רכישת ציוד טכנולוגי, והכשרת מורים וכי"ב.
- ט. **מתן מעמד של עיר:** מתוך רצון ליישם בשטח את מדיניות השוויון, ראתה הממשלה צורך להעניק ליישובים הערביים מעמד של עיר. תהליך זה יימשך.
- י. **עלייה לרגל:** מאז 1978 יוצאים, באופן קבוע, ערביי ישראל המוסלמים למקומות הקדושים במכה שבערב הסעודית. בשנים האחרונות גדל המספר באופן משמעותי והשנה ייצאו כ־300 אזרחים. בשנה שעברה עמדה יציאתם לסעודיה בסכנה בשל מלחמת המפרץ. התערבות משרדי הממשלה, ובראשם משרד ראש הממשלה, אפשרה את יציאתם בסופו של דבר.

11. המנזר הדרוזי והצ'רקסי

ממשלת ישראל נתנה דעתה על הצורך להבטיח שוויון מלא, אזרחי ותקציבי, לעדות הדרוזיות והצ'רקסיות. הובטחו זכויות העדות והדרכים לממן את צרכיהן המיוחדים. במאי 1991 החליטה הממשלה כי עד סוף 1992 יושבו התקציבים המוניציפליים לתושב דרוזי וצ'רקסי, לאלה של כל תושב אחר במדינה.

ב-1990 הוקצו 15 מיליון ש"ח לתקציבי פיתוח, ובשנת תקציב בת 9 חודשים 1991 – 15 מיליון ש"ח. (נידול ריאלי בתקציב); גרענות הרשויות המקומיות כוסו בשיעור קרוב ל-25 מיליון ש"ח. עלותה של תוכנית הפיתוח ליישובים הדרוזיים לשנת 1992 הנמצאת בעיצומה היא 47 מיליון ש"ח. סה"כ עלות תוכנית החומש – 236 מיליון ש"ח – תושלם עד סוף 1996.

בשנת 1992 נבנות 46 כיתות חדשות בעלות כוללת של 16 מיליון ש"ח.

בשנת 1992 מוקצה סך 10 מיליון ש"ח לפיתוח תשתית בשכונות של חיילים משוחררים ושכונות ותיקים בישובים הדרוזים.

בכל היישובים אושרו תכניות כלליות של מערכת הביוב וברובם המכריע תוכניות לביצוע.

בכל הכפרים הדרוזים והצ'רקסים קיימת השוואה מלאה בסיוע לזיור ליישובי הפיתוח היהודים הסמוכים, בהתאם לסיווג משרד השיכון.

מועצת מקרקעי ישראל קבעה את שיעור ההנחה במחירי הקרקע לכפרים הדרוזיים:

– ברוב כפרי הדרוזים מחיר הקרקע יהיה 51% מערכה.

– בריחניה וחורפיש (יישובי קו העימות), מחיר הקרקע יהיה 10% מערכה.

– בצה"ל – לפני שנתיים נפתחו כל חילות צה"ל בפני בני העדה.

הליכוד רואה בשילובם של בני העדה הדרוזיות והצ'רקסיות במערכות המדינה תהליך חיוני ויפעל לקידומו.

12. רדיו ומלווייה

א. אמצעי התקשורת הממלכתיים חייבים להיות אובייקטיביים ונטולי פניות ומגמות פוליטיות.

ב. מוטופולין על אמצעי התקשורת הוא אנטי דמוקרטי ופוגע בעקרון המקודש של חופש הביטוי.

ג. החדשות והשידורים האחרים ברדיו ובטלוויזיה הממלכתיים יהיו אובייקטיביים, מהימנים, ללא משוא פנים וללא הבלטה מוגזמת של החריג, המכוער והחתרני. אין לשדר חומר שיש בו כדי להסית.

ד. אמצעי התקשורת הממלכתיים ישמשו מכשיר חינוכי לגילוי הטוב והמועיל, לאזרחות טובה, לאהבת העם והארץ ולשרותם – מבלי להטיף למגמה פוליטית זו או אחרת.

ינתן ייצוג נאות לאזרחי על טוניה ומקורותיו השונים, לרבות הזמר המזרחי והיסט-יוני.

פרק י"ג. איכות הסביבה

למרות ההתקדמות הרבה שחלה בשנים האחרונות בטיפול בנושאי איכות הסביבה, במיוחד עם הקמת המשרד לאיכות הסביבה בשנת 1989, קיימות עדיין מספר בעיות קשות המאיימות על המשאבים הטבעיים של המדינה ופוגעות באיכות החיים של האזרחים.

תכנית העבודה של הממשלה לארבע השנים הקרובות תתבסס על ההנחה כי, אם לא נקדיש מאמץ מיוחד לשמירת איכות הסביבה, יקשה עלינו להתקדם ולהתפתח.

הממשלה תפעל בשטחים הבאים:

1. יעשה מאמץ עליון לשמור על איכות המים. כיוון שהגורם העיקרי לזהום המים הוא הביוב, הבית והתעשייה, וכיוון שהבעיה העיקרית המונעת טפול נאות בביוב היא הבעיה הארגונית, תפעל הממשלה לרה-ארגון הטפול בנושא הביוב. תוך 4 שנים יוקמו מתקנים מודרניים לטפול בשפכים בכל הערים והרשויות שבהם מעל 5000 תושבים.
2. המשאבים הכספיים להקמת המתקנים יגיעו מיזמים פרטיים. דמי אגרות הביוב והיטלי הביוב הנגבים ע"י העיריות, ישמשו לתשלום ליזמים הפרטיים. בכל הרשויות המקומיות יוקמו מערכות לאיסוף ביוב.
3. חוק המים יאכף בנחישות כלפי כל גורמי הזיהום כולל הרשויות המקומיות ומפעלי התעשייה. בכל מפעלי התעשייה יותקנו מתקנים לטיפול בשפכים התעשייתיים כדי להביאם לרמה שניתן יהיה להשתמש בהם לחקלאות.
3. הנחלים נעמן, הקישון, חדרה, אלכסנדר, ירקון ולכיש ישוקמו. יוזרמו בהם מים ברמה שתאפשר קייט, נופש ודייג ויוקמו פארקים וגנים לאורך הנחלים.

4. טיב מי הכנת יישמר ברמה שתאפשר שימושם כמי שתייה. תוגבל כל פעילות אשר תפגע באיכות מי הכנת.
5. כדי לשמור על איכות מי התהום, תופסק כליל פעילות של סילוק פסולת היכולה לגרום לזיהומים. עשרות מזבלות ייסגרו ויוקמו עשרים עד עשרים וחמישה אתרים לסילוק פסולת.
- אתרים אלה יופעלו כך שלא יגרם זיהום מי התהום. האחריות המלאה להקמת האתרים תופקע מידי הרשויות המקומיות ותועבר לידי המשרד לאיכות הסביבה אשר יפעל לשיתוף יזמים פרטיים להקמת האתרים ותפעולם.
6. יחקק חוק מיחזור אשר יעודד, באמצעים כלכליים, את מיחזור הפסולת ויאפשר איסור השימוש בחומרים שאינם ניתנים למיחזור.
7. כדי למנוע זיהום האוויר, ישופר טיב הדלק הרכוש ע"י הממשלה. מפעלים הפועלים בקרבת אזווי מגורים יורשו לשרוף דלק בעל רכוז של 1% נפרית לכל היותר.
8. כדי להפחית את תאונות הדרכים וזיהום האוויר הנגרמים משימוש נרחב בתחבורה פרטית, תפעל הממשלה להקמת מערכות תחבורה צבורית. רכבות מהירות יוקמו בין הערים הראשיות ובמטרופולינים של תל אביב וחיה תוקם רכבת פרברית חשמלית אשר תשולב בקווי האוטובוסים.
9. חוק רישוי עסקים יעודכן וישופר כדי לאפשר את אכיפתו בצורה יעילה יותר. כל העסקים בארץ יחויבו לעמוד בתנאי הרישוי, ויינקטו אמצעים משפטיים כלפי מפעלים שלא יעשו זאת.
10. במקום פקודת בריאות העם משנת 1942 יחקק חוק חדש ועדכני אשר יאפשר טיפול מהיר במפגעים סביבתיים.
11. תפסק הארטה בלתי חוקית לים של פסולת ביתית ותעשייתית. חופי הים יפותחו לתועלת האזרחים.
12. יחוקק חוק חדש לטיפול בחומרים המסוכנים והרעילים. חוק זה יסדיר את הטיפול בחומרים אלה בכל שלבי השימוש בהם ועד לשלב סילוק הפסולת הרעילה כמו כן, יוסדר בחוק הטיפול במניעת אסונות כימיים.
13. חוק התכנון והבנייה והתקנות על פיו יותקט בצורה כזאת שכל פעולות הפיתוח ילו בהכנת תסקירי השפעה על הסביבה.
14. החוק למניעת מפגעים הידוע כחוק כנוביץ יתוקן ויעודכן, כך שניתן יהיה ביתר קלות לפרסם ותקנות בנושאי זיהום אוויר ורעש ולאכפן.
15. תורחב ותועמק פעילות הסיירת לאיכות הסביבה, הפועלת במסגרת המשרד לאיכות הסביבה, כדי לאפשר אכיפה יעילה ונרחבת של חוקי הסביבה.
16. תורחב הפעילות החינוכית כדי להעמיק את המודעות הסביבתית בקרב הציבור הרחב. יוכנו תוכניות לימודים ותופעל מערכת הסברה נרחבת כדי לשתף את הציבור בפעילות ממשית לשמירת הסביבה.
17. תורחב התמיכה בארגונים לא ממשלתיים כגון: החברה להגנת הטבע וארגונים אחרים כדי לעזור להם להעמיק ולשפר את פעילותם החינוכית.
18. יחידות לאיכות הסביבה יוקמו בכל הרשויות המקומיות שעדיין אין בהן יחידות כאלה. בארבע השנים הקרובות יגדל מספר היחידות בקצב של שלוש יחידות חדשות בשנה. תקציב המשרד לאיכות הסביבה לתמיכה ביחידות אלה יוגדל כדי לאפשר להם לפעול ביותר יעילות.
19. הממשלה תפעל להחדרת השיקולים של שמירת איכות הסביבה בתהליכי קבלת ההחלטות שלה. רק כך ניתן יהיה להמשיך ולהתפתח מבחינה כלכלית מבלי להרוס את הונשית הסביבתית.
20. הממשלה תעודד הקמת קרנות מיוחדות המבוססות על העקרון של "המזהם משלם". קרנות אלה יאפשרו הרחבת הפעילות הסביבתית על חשבון נורמי הזיהום.
21. לרשות המשרד יועמדו משאבים כספיים אשר יאפשרו לו לתמוך במחקר ובתכנון הסביבתי, בחינוך הסביבתי, בהקמת מתקנים לניטור הסביבה ולמניעת זיהום.
22. הממשלה תפעל באמצעות כל הגורמים הנוגעים בדבר לשיפור החזות של המדינה. יאורגנו מבצעי נקיין, יושפצו בתים ישנים, יסולקו גרוטאות ואזווי התעשייה ישוקמו.
23. ישראל תצטרף לפעילות הבינלאומית לשמירה על איכות הסביבה ע"י חתימה ואשרור אמנות בינלאומיות ואזוריות.